

O BOGASTVU

Vesela
SOLA

Kdo je bogatejši: tisti, ki ima na tone denarja, ali tisti, ki je ljubljen, radoveden in zdrav? O tem, kaj je pravo bogastvo, bi lahko razpravljali dolge ure. Pogledajmo, kaj o njem pravi Buda, kako ga je izgubil angleški kralj Rihard III. in kakšni so sodobni bogataši. Z bogastvom so povezane tudi človeške stiske, revščina, vojne in družbena neenakost. Ni pa vse v številkah. Naravna in kulturna dediščina imata za ljudi neprecenljivo vrednost, največje bogastvo pa se skriva v nas samih in našem znanju.

Pot do notranjega miru

Buda

Princ Siddharta Gautama je živel okoli leta 500 pred našim štetjem v Indiji. Na voljo je imel vse, kar si je pozelel – razkošno palačo, najboljšo hrano in pijačo, najboljša oblačila, najboljše učitelje. Oblačili so ga služabniki, naokoli so ga nosili v nosilnici, družil se je z izbranci in bogataši. A nečesa princ ni imel. Mirnega duha. Vseskozi so ga preganjali dvomi in vprašanja: *Je to to? So dragulji in lepa oblačila in materialno bogastvo bistvo življenja? Kaj pa revni? Kako pa oni*

gledajo na življenje? So zadovoljni? So srečni? Sem jaz bolj srečen od njih?

»Vi, vaša visokost, vaša popolnost, vaša modrost, ste najsrečnejša oseba na svetu,« so mu govorili učitelji in svetovalci. A to ga ni zadovoljilo. Senca dvoma je bila z njim dan za dnem. Odločil se je, da si bo na ta vprašanja odgovoril sam. Odrekel se je bogastvu ter odšel med navadne ljudi. Potoval je iz kraja v kraj, se družil s trgovci in kmeti, s filozofi,

pijanci, modreci in bedaki, z bogataši in reveži. Poslušal je njihove zgodbe in se učil. A dokončnih odgovorov na svoja vprašanja ni dobil. Predvsem pa ga je motilo, da je od vseh slišal besede *hočem, želim ali potrebujem* v smislu materialnega premoženja. In vsak je bil zaradi tega, ker materialnega premoženja oz. bogastva ni imel (dovolj), razočaran ali nezadovoljen. Tako je minilo veliko let.

Usodno srečanje

Nekega dne pa je spoznal brodnika, človeka, ki je s splavom prevažal ljudi z enega brega reke na drugega. Brodnik je bil zelo star, izkušen in molčeč. Njegovi stavki so bili kratki, a misli ostre. Če ga je na primer Siddharta vprašal, zakaj je tako redkobeseden, mu je starec odgovoril: »Kaj pa je za povedati?« Če ga je Siddharta zaprosil za kakšno modrost ali nasvet, mu je starec odgovoril: »Nisem dovolj moder, da bi dajal nasvete.« Ali pa: »Kaj pa jaz

vem? Življenje je najboljši učitelj. Moja izkušnja ni nujno tudi tvoja.« Ko ga je Siddharta vprašal, kako je lahko tako pomirjen in zadovoljen, ko pa vendar nima skoraj nobenega premoženja, mu je starec odgovoril: »Imam vse, kar potrebujem – zdravje, otroke in vnuke, ki jih neizmerno ljubim, nekaj hrane in mir v duši. Predvsem pa sem še vedno otrok. In otroci so najsrečnejša bitja na svetu. Ne potrebujejo denarja. Na svet gledajo z veselimi in ne pogoltnimi očmi.«

Ko se Siddharta ni mogel načuditi, da celo tistih nekaj cekinov, ki jih dobi za prevoz, ali nekaj cunj, ki jih ima, pogosto podari beračem ali siromakom, mu je odgovoril: »Drugi denar ali oblačila potrebujejo bolj kot jaz. Otrok v meni ne rabi denarja. Ko boš ti postal otrok, boš srečen.« »Pa saj sem že bil otrok!« mu je zabrusil Siddharta. »Ja, a nisi več. In zato si nesrečen.«

Kaj je pravo bogastvo?

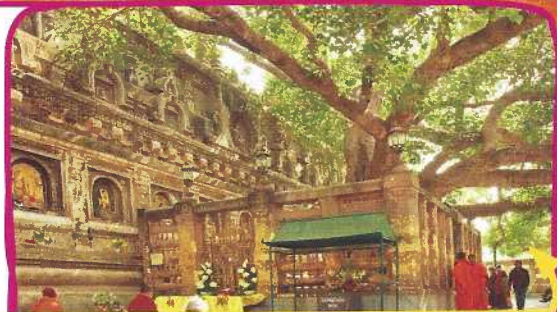
Po nekajletnem bivanju s starcem se je nekega dne Siddharta utrnilo spoznanje, ki je pomenilo konec njegovih tavanj in iskanj. Spoznal je, da pravo bogastvo in sreča niso predmeti ali denar, temveč **iskriv in odprt duh, dobrota, plemenita dejanja ter lepe misli**; da bogastvo ni okoli posameznika, temveč **v njem**; da je resnično **bogat tisti, ki je bogat v sebi**, ki je otrok po duši; da so bogastvo tvoji najbližji. Po tem spoznanju se je vrnil v svoj kraj, razdal vse svoje bogastvo med revne sokrajane in zaživel kot filozof. Svoje ideje in prepričanja je širil med ljudmi. Ljudje so mu nadeli ime **Buda**, kar pomeni **razsvetljeni, prebujeni**.

Buda – utemeljitelj budizma

Princ Siddhartha Gautama je utemeljitelj budizma. Budov nauk (imenovan *dharm*) uči, da ni trajnega »jaza«. **Vse okoli nas se spreminja, zato nobena stvar ne bo obstala za vedno.** Nenehna sprememba oz. propad se navezuje tudi na družino, prijatelje, lastnino in nas same. Ljudje se na stvari (npr. telefon, igračo, kolo, avto ...) in na druge ljudi (družino, prijatelje, partnerje) čustveno in razumsko navežemo. Prepričani smo, da jih bomo imeli za vedno. Zato smo nesrečni, ko se kaj spremeni (izgubimo nam ljubo

stvar, kdo umre ...). In ravno zato, ker se vse spreminja, je Buda učil, da lahko postanemo resnično srečni šele, ko se odrečemo pojmom, kot sta »jaz« ali »moj«. Takšno odrekanje dosežemo z **meditacijo** (poglobitev vase). Budizem se je razširil po vsem svetu in mnogo ljudi verjame, da je Budov nauk recept za prijaznejšo in boljšo družbo, saj poudarja posamez-

Gautama se je v indijski vasi Bodhi Gaja usedel pod sveti figovec oz. »drevo bodhi«. Meditiral je toliko časa, dokler ni dosegel razsvetljenja. Okrog drevesa še danes meditira veliko ljudi.

niko notranjo blaginjo in neizkoriščevalski odnos do življenja.

Pretirana raba mobilnih telefonov je resna zasvojenost 21. stoletja. Ljudje smo vse bolj odvisni od informacij, ki pa nam, ko presežejo določeno količino, ne koristijo več (dokazano). Takrat se nismo več sposobni osredotočiti poglobljeno na eno stvar, ampak spremljamo vse, a zelo površno.

Bogastvo se skriva v tebi

Budov nauk (budizem), ki uči, da se pravo bogastvo skriva v tebi, da so bogastvo tvoje lepe misli, tvoja dobra dejanja, tvoji najbližji ... je tudi **v današnjem času zelo aktualen.** Oziroma je v svetu materialnih dobrin, potrošništva in odtujenosti (starši nimajo časa za otroke, otroci in odrasli »se družijo« s tablicami in pametnimi telefoni namesto z vrstniki, prijatelji so na Face-

booku ali na Twitterju, pomemben je denar in uspeh, manj uspešni so tudi manj pomembni ...) vse bolj aktualen, čeprav je star že 2500 let. Čuden je ta naš svet. Tehnologija je od časa Siddharte silovito napredovala, a človeški odnosi in človeški duh se niso kaj prida spremenili. Imeti (denar, predmete) je bistveno bolj pomembno kot biti (dober, pošten, ljubljen).

Kdo vse sliši na ime Siddhartha?

Ime Siddhartha pomeni *tisti, ki je dosegel svoj smisel (obstoja), cilj.* Ko danes slišiš to ime, prav gotovo najprej pomisliš na eno najbolj uspešnih slovenskih glasbenih skupin. Začetki priljubljene rockovske skupine Siddhartha segajo v leto 1995, ime pa so si naredili po naslovu romana, ki ga je leta 1922 napisal nemško-švicarski literat in Nobelov nagrajenec **Hermann Hesse** (1877–1962). V romanu pisatelj s pomočjo vzhodnjaških modrosti popiše legendo o mladem človeku, ki se poda na dolgo pot iskanja sebe in ljubezni. Povzetek je opisan na prejšnji strani, zgodba pa se delno navezuje na resnično življenje Bude.

Hermann Hesse je za svoj literarni opus leta 1946 prejel Nobelovo nagrado za literaturo.

Današnji družbi pravimo, da je **družba potrošnikov.**

To pomeni, da je nakupovanje postalo zelo **cenjeno opravilo**, ljudi pa pogosto ocenjujejo po tem, kakšne stvari imajo in koliko denarja so zanje porabili. Pa res

potrebujemo toliko stvari? Pretirano nakupovanje škodi tudi okolju. Več ko kupujemo, več odpadkov proizvedemo. V skoraj osmih mesecih letošnjega leta smo ljudje potrošili vse naravne vire, ki jih lahko Zemlja proizvede oziroma obnovi v enem

letu. Dan prekoračitve je bil 8. avgust. V 60. letih prejšnjega stoletja smo ljudje porabili le tri četrtine obnovljivih virov, današnji potrošniški način življenja in naraščanje prebivalstva pa naš planet in našo prihodnost spravlja v hude težave.

Bogati za vedno?

Ti meni konja, jaz febi kraljestvo

Angleški kralj Rihard III. je imel vse, kar si je pozelel: oblast, moč, razkošne gradove, mesta, njive, gozdove, dragulje, zlato, najboljšo hrano in pijačo, najboljša oblačila. A imel je tudi nasprotnike in sovražnike. In teh ni bilo malo, saj je bil izjemno krut in krvoločan kralj. Če bi ga sodili po sovražnikih, bi rekli, da je bil tudi po tej plati bogat!

Nekega dne pa je izrekel misel, ki je postala ena najpogosteje citiranih misli:

»**Kraljestvo za konja!**« To je, tako pravijo, izrekel med slavno bitko pri Bosworthu leta 1485, ki velja za začetek moderne Anglije. Kaj, kako? Vse kraljestvo za enega konja? Da, če je to konj, s katerim bi se rešil, in da, če je to konj, s katerim bi kralj nadaljeval bitko. Njegov konj je bil namreč med bitko ubit. Kraljeve besede si lahko tolmačimo različno – da je hotel kralj na konju zbežati ali da je hotel kralj na konju nadaljevati bitko. V vsakem primeru je potreboval konja. Kralji in

plemiči so se namreč borili na konjih, konj je takrat veljal za višek ugleda in privoščili so si jih lahko samo najbogatejši vitezi. Kralj je torej potreboval konja, da bi rešil svoje kraljestvo. Če bi pobegnil, bi lahko čez čas ponovno organiziral nove bitke proti sovražnikom in si spet ustvaril kraljestvo. Če bi ostal, bi se lahko na konju boril, mogoče zmagal in tako rešil svoje kraljestvo. Tako pa je v bitki padel in njegovo kraljestvo je prevzel njegov nasprotnik kralj Henrik VII.

razred

79

Rihard III. in Shakespeare

Rihard III. in njegov slavni izrek sta postala nesmrtna tudi zaradi angleškega dramatika **Williama Shakespeara**, ki je življenje tega kralja upodobil v gledališki igri Rihard III. **Zadnji angleški kralj, ki je padel na bojišču**, je bil ena od bolj osovraženihi osebnosti v britanski zgodovini, njegove ostanke pa so arheologi leta 2012 našli pod parkiriščem v Leicesteru, na mestu, kjer naj bi v srednjem veku stala cerkev. S smrtjo Riharda III. se je v Angliji **končalo obdobje srednjega veka**.

Leta 2016 obeležujemo 400. obletnico Shakespearejeve smrti.

Zmuzljiva reč

Kako je lahko **bogastvo zmuzljiva in relativna stvar**. Sedaj ti gradovi, zlato, dragulji pomenijo največ, čez nekaj trenutkov ti to bogastvo ne pomeni nič. Lahko ti ga ukradejo, odvzamejo, zaplenijo. Če kralj ne bi bil tako krut in častihlepen, bi imel več prijateljev, ki bi mu stali ob strani, in manj sovražnikov in bi nemara še

dolgo in udobno živel. Tako pa si je pridobil materialno bogastvo, izgubil (ali pobil) pa veliko prijateljev in zaveznikov, celo sorodnikov. Modri vladarji so se trudili, da so imeli zaveznike in prijatelje. Z njimi na svoji strani so lažje in udobneje vladali. Rihard III. pač ni sodil med modre, zato je vladal le **dve leti**.

Kaj bi dal za ...

Izrek »Kraljestvo za konja!« je obveljal do danes in pomeni, da lahko **neka na videz nepomembna stvar postane nenadoma zelo pomembna**, kot na primer navaden konj. Domača različica

500 let starega izreka je *Kaj bi dal za ... košček vrvice, če želiš kaj zavezati, pa vrvice ni pri roki, ali za par kapljic bencina, če avto ostane nekje brez bencina, ali za požirek pijače, ko si zelo žejen itd.*

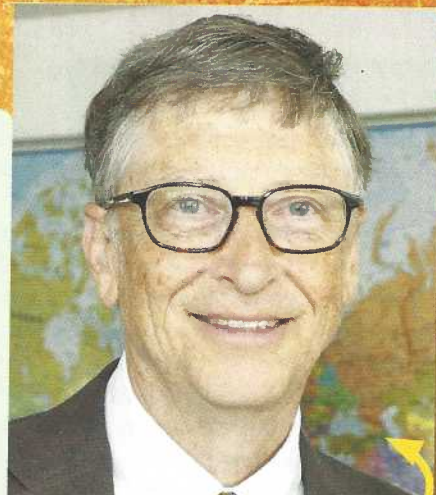
Sodobni bogataši

Najbogatejši Zemljan

Bill Gates, ustanovitelj Microsofta, velja za **najbogatejšega Zemljana**. In najbogatejši prebivalec našega planeta ima na voljo vse, kar si poželijo: razkošno vilo, najdražje avtomobile, jacht, letalo, najboljšo hrano in pijačo, najboljša oblačila, tudi prstane in zlato, pa še umetniške slike. Če ne obstajajo kje kakšni nam še nepoznani ultra bogati Marsovci ali Nezemljani, je Gatesov Bill najbogatejša oseba v vesolju. Kako bogat pa je, kakšno je

njegovo premoženje? Ocenjeno je na okoli 80 milijard dolarjev, kar je okoli 72 milijard evrov. Koliko denarja je to, nam najbolje pokažejo primerjave:

- Če bi bil Bill država, bi bil okoli 40. mesta med vsemi državami sveta.
- Njegovo premoženje je večje od premoženja Slovenije.
- Če bi dal vsakemu Zemljanu 10 dolarjev, bi mu še vedno ostali približno 2 milijardi.

Bill Gates: »Bodi prijazen do pičlarjev. Verjetno boš некоč delal za enega od njih.«

Dobrodelnost

Že pred leti je Gates ugotovil, da mu z »normalnim« življenjem svojega premoženja še zdaleč ne bo uspelo zapraviti do svoje smrti. Vsako leto je namreč vredno več, zato je vsako leto še bogatejši. In tega premoženja preprosto ne potrebuje. Zato se je odločil, da bo večino svojega denarja daroval v človekoljubne namene. No, Bill tudi s preostankom svojega premoženja ne bo reven, daleč od tega. »Vsako življenje je enako vredno in do ljudi se moramo vesti tako, kot si želimo, da se oni vedejo do nas. Vsak otrok ima pravico do zdravega in produktivnega življenja,« je odgovoril na vprašanje, zakaj se je odločil, kot se je. V teh

idejah so se mu pridružili tudi nekateri drugi milijarderji, ki vsako leto darujejo neznanske vsote denarja za najrazličnejše namene, od borbe proti nalezljivim boleznim, preko pomoči revnim in lačnim, iskanja zdravil za različne bolezni do splošnega dviga življenjskega standarda ljudi v najrevnejših državah sveta. A tudi dobrodelnost ima drugo plat kovanca. Čeprav z donacijami pomagajo mnogim ljudem, celo sin enega najbogatejših ljudi sveta priznava, da je **filantropija** (človekoljubje) pravzaprav pranje vesti, ki hkrati **zagotavlja ohranjanje obstoječega sistema neenakosti**, večanje razlik med bogatimi in revnimi, torej.

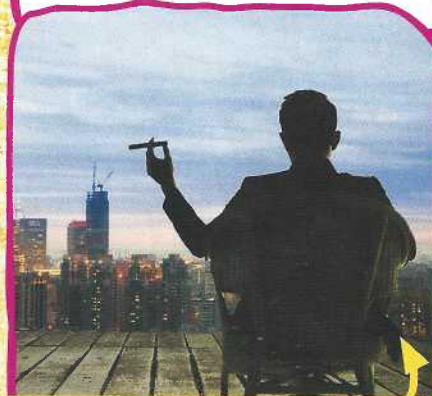

1 proti 99

Ko smo že pri bogataših – ste vedeli, da ima 1 % vseh ljudi (70 milijonov ljudi) okoli 50 % vsega svetovnega premoženja? Njihovo bogastvo v zadnjih letih narašča in se kopiči v rokah vse manj ljudi. Najbogatejših 10 % Zemljanov si lasti okoli 85 % vsega svetovnega premoženja. Medtem ima 50 % najrevnejših svetovnih prebivalcev v lasti manj kot 1 % svetovnega premoženja. Peščica ljudi ima torej v lasti večino tovarn, rudnikov zlata, srebra, bakra, večino naftnih polj, bank itd. In to dejstvo je **vzrok za večino današnjih konfliktov**, protestov, uporov in številnih drugih oblik nezadovoljstva.

Gibanje Occupy se je začelo leta 2011. Razširilo se je po vsem svetu, protesti so se odvijali tudi v Sloveniji. Gibanje opozarja na pohlep in korupcijo 1 % najbogatejših Zemljanov, ki s svojimi korporacijami poglabljajo družbeno neenakost in ogrožajo demokracijo.

Lani so na svetu našli več milijarderjev kot kadar koli prej. 2.473 naj bi jih bilo! Med njimi pa je izjemno malo žensk. Najpogostejši hobiji? Filantropija, potovanja, umetnost, politika in jadranje.

Bogati za vedno?

Nepravična delitev bogastva?

Marsikateri bogataš je prepričan, da se je do bogastva dokopal s premišljenim gospodarjenjem. Pa je res tako? Ja in ne. Odvisno od zornega kota opazovalca in načina bogatenja. **Bogati so namreč prišli do svojega premoženja zelo različno.** Nekateri so ga ustvarili iz nič. Drugi so ga podedovali. Tretji so obogateli zaradi vojn in drugih človeških katastrof. Četrty so obogateli po sumljivih poteh, neredko s pomočjo podkupljenih domačih politikov. Peti so umazano industrijo preselili k revnim

in sedaj tam poslujejo, saj v razvitem svetu ne bi smeli več. Mnogi bogataši, tudi prej omejnjeni filantropi, ki denar darujejo ljudem v stiski, imajo svoja podjetja v revnih državah – tako **izkoriščajo poceni domačo delovno silo in prodajajo izdelke po visokih cenah.** Sedeži podjetij so seveda v državah bogatašev, saj se tja stekajo vsi

Groba delitev na bogati sever in revni jug. Zgornja delitev se je vzpostavila v 80. letih prejšnjega stoletja in v številnih primerih ne drži več, saj se je veliko držav »z juga« (npr. Kitajska) v tem času gospodarsko okrepilo.

dobički. Kakorkoli, nepravična delitev bogastva je v zadnjih desetletjih pripeljala do tega, da se svet deli na **gospodarsko bolj razviti sever** in **manj razviti jug.** Na bogate in revne države.

Globalne posledice

Posledice takih razmer so **globalne**, saj jih čutimo vsi po celem svetu, in **vse bolj ogrožajo mir na svetu.** Tako med revnimi narašča prezir ali celo sovraštvo do bogatih, med bogatimi narašča odpor do revnih. Revni so upravičeno nezadovoljni z razmerami v svojih državah, kjer tujci gospodarijo z njihovo nafto, rudniki ali plantažami; kjer uspešna švicarska tovarna čokolade odkupuje kakavovo maso po nizkih cenah, čokolado pa prodaja po visokih; kjer lastniki iz Belgije zelo malo vlagajo v varnostno in ekološko stanje rudnikov in ti so zato zelo donosni, delovne razmere pa slabe itd. Med revnimi je vse več nezadovoljnih tudi zaradi slabih notranjepolitičnih razmer, kar

vodi do najrazličnejših ekstremizmov, terorizmov, agresije, vojn, strahu in nestabilnosti. To pa vodi do naraščanja zahtev po begu iz revščine ali vojne, v mir, v varnost, torej k bogatim. Milijski beguncev in migrantov se želijo preseliti v »objubljen« dežele, torej k bogatim. Bogati uživajo v svojem blagostanju in si bistvenih svetovnih sprememb ne želijo pretirano. Skrajne nazadnjaške sile take razmere izkoriščajo za **netenje sovražnosti** do tujcev in drugačnih, kar lahko privede do notranjih nemirov tudi med bogatimi. In krog nezadovoljstva in sovraštva na obeh straneh je zaključen, razmere za politične ali celo vojaške nemire na globalni ravni so tu.

Južnoafriški fotograf Johnny Miller je posnel serijo fotografij *Unequal Scenes* (ogledaš si jih lahko na www.unequalscenes.com), ki prikazujejo žalostno resničnost prepada med revnimi in bogatimi v Južnoafriški republiki. Ponekod revne in bogate loči le cesta.

Bogati po smrti

Slava in bogastvo gresta z roko v roki, kajne? No, tako vsaj mislimo, a nimamo vedno prav. Slike nizozemskega slikarja **Vincenta van Gogha** se redno uvrščajo na sezname najdražje prodanih umetnin. Po nekaterih podatkih je bilo sedem njegovih slik prodanih za skupaj 722 milijonov dolarjev. Uau, kakšno bogastvo! Pa je bil tudi za časa svojega življenja tako dobro preskrbljen? Še zdaleč ne. Van Gogh naj bi prodal le eno samo sliko, »Rdeči vinograd«. Ni imel smisla za posel in zato je bil vedno brez denarja. Zbolel je za hudo depresijo in umrl leta 1890.

Vincent van Gogh

Finančno nespreten je bil še en vrhunski umetnik – **Wolfgang Amadeus Mozart.** Ta izvrstni pianist je do osmega leta starosti napisal tri simfonije, še danes velja za enega najbolj priljubljenih skladateljev in tudi slavo je občutil na lastni koži. Publika ga je oboževala, cesar tudi. A za varčevanje mu ni bilo mar. Ko je denar imel, ga je porabil za zabavo, ko ga je zmanjkalo, je izkusil tudi pomanjkanje. Leta 1791 je umrl pri komaj 35 letih.

Denar – čigav vladar?

In kako je z denarjem v vsakodnevnem življenju nas, običajnih nemilijarderjev?

Pa ti, varčuješ?

Za svoj obstoj ga v naši družbi nujno potrebujemo. Dobro je, če ga znamo shraniti za pozneje – torej **varčevati**. Če del svoje žepnine oziroma denarja, ki ga dobiš, vsak mesec položiš na varčevalni račun, se ga sčasoma nabere toliko, da si lahko uresničiš kakšno večjo željo. Žepnina je prvi korak k tvojim rednim dohodkom in občutek,

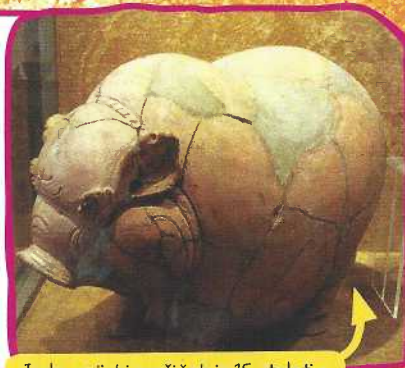
ko sam urejaš svoje finance, je res super. Ampak z denarjem pride tudi **odgovornost**. Žepnina je namreč del družinskega proračuna (načrt dohodkov in izdatkov) in starši so jo zaslužili s svojim delom. Morda je zato kdaj tudi jedro družinskega spora, ko bi zapravil ves denar za nov telefon in predlagaš povišico, starši pa stvari vidijo drugače in ti v zameno naložijo kup hišnih opravil. Čeprav je denar pravzaprav samo kovinska ploščica, potiskan listek papirja ali številka na zaslonu, je torej zapletena stvar, o kateri se je treba dobro poučiti.

Ali veš?

Francози so se **besedi banka izogibali približno 150 let**. Po škandaloznem propadu banke Banque royale v 18. stoletju so finančne ustanove raje poimenovali z drugimi besedami, npr. »casse«, »crédit«, »comptoir«. Šele Napoleon je leta 1800 ponovno uporabil besedo banka. Še danes je v Franciji malo bank, ki imajo v imenu besedo »banka«.

Najbolj tradicionalna oblika hranilnikov naj bi bili **prašički**. Pojavili so se v 14. stoletju v Italiji. Ljudje so v tistem času svoje kovance hranili v glinenih posodah. Po eni od teorij so hranilniki v obliki prašička zato, ker je stara angleška beseda za glino *pygg* zelo podobna današnji besedi *pig* (pujs).

Indonezijski prašiček iz 15. stoletja

Bilo je nekoč

Za naše varčevanje poskrbijo banke. Kako so nastale in kakšne družbene spremembe so prinesle? Banke so v zgodovini igrale pomembno vlogo, saj so **pomagale pri razvoju trgovine in proizvodnje**. Prve visoke civilizacije so nastale ob porečjih rek Evfrat in Tigris na območju Mezopotamije (današnja Irak in Sirija). Tam so bile najugodnejše razmere za kmetovanje. Nekateri

srečneži so hrane pridelali več in so se lahko odrekli kmetovanju, presežke hrane pa začeli prodajati. Ukvarjati so se začeli z obrtjo, trgovanjem in drugimi dejavnostmi, kar je pripeljalo do prvih družbenih razredov in **začetkov mestne civilizacije**. Novi način življenja je vodil do velikih kulturnih sprememb. Skupnosti so pridelovale vedno več hrane, s katero so lahko tudi trgovale in ustvarjale bogastvo. Z razvojem pravega denarja je tudi trgovanje postalo lažje. A ne na dolgih poteh, saj so na trgovce, ki so s seboj tovorili vreče kovancev, prežali roparji. Rešitev je ponudila pogruntavščina z imenom

banka. Ta je trgovcu omogočila, da je **kovance shranil in zanje dobil potrdilo**, da res obstajajo. To potrdilo je v drugem kraju zamenjal za denar. To je **poenostavilo poslovanje** z denarjem in omogočilo **širjenje trgovin**. In kako so trgovci prišli do dragih ladij, s katerimi so v srednjem veku pluli po svetu in uvažali blago? S **posojili**, kajpak, saj svojega denarja za takšen nakup še zdaleč niso imeli. Banka je bila v zameno upravičena do dela dobička (današnje obresti). Banke, ki denar posojajo gospodarskim in trgovskim strankam, imenujemo poslovne banke. In tako banka deluje še danes.

Med najstarejšimi obrestnimi sistemi je babilonski v kamen vklesani **Flamurabijev zakonik** iz 18. stoletja pr. n. št.

Naravne in kulturne lepote

Koliko stanejo gore in jezik?

Slovenija sodi med gospodarsko bogate in razvite države. Pa se da našo državo in vse, kar jo sestavlja, ovrednotiti v številkah, v milijonih dolarjev ali evrov? Koliko so vredne njene naravne lepote, na primer Postojnska jama, obala, Blejsko jezero ali Triglav? Če se ti »predmeti« še dajo nekako ovrednotiti z evrskimi številkami, na primer, če bi jih država prodajala ali oddajala, pa je nekoliko težje pri **narodovem bogastvu**, pri narodovi oz. **narodni dediščini**. Pri naši zgodovini, jeziku, naših praznikih, pesmih, šegah in običajih, pa tudi pri nekaterih naravnih danostih. Vse to ima za Slovenijo in njene prebivalce **neprecenljivo vrednost**. Koliko je vreden Triglav v simbolnem smislu? Gora, ki združuje Slovence in slovenstvo? Saj poznate pregovor: *Nihče ne ljubi domovine, ker je velika, temveč ker je njegova*. Domovino ljubimo, ker jo imamo, ker nam pomeni našo preteklost, sedanost in prihodnost. Ker nas dela Slovence. Številni deli domovine, narodnega bogastva, živijo v nas in so okoli nas. Na primer pesmi, običaji, muzeji, naravne lepote. Toda nekateri deli se zaradi modernega načina življenja in globalizacije (proces, v

Triglavski narodni park je edini narodni park v Sloveniji. Ponaša se s kristalno čistimi vodami, globokimi soteskami, ostanki pragozdov, izjemno bogato biotsko pestrostjo. Značilne živali v parku so gams, kozorog, srna, medved, ris, orel in številne vrste drugih ptic.

katerem se svet spreminja, povezuje v gospodarsko in informacijsko enovito celoto) počasi izgublja, nekateri bi se čez čas lahko znašli »na trgu« kot prodajno blago in tako odtujili od prebivalcev.

Postojnska jama sodi med najbolj raznolike jamske sisteme na svetu. 24 kilometrov rogov, galerij in veličastnih dvoran ponuja enkratno doživetje podzemnega sveta.

Kulturna in naravna dediščina

Med slovensko kulturno dediščino spada tudi kurent, značilni pustni lik s Ptujja.

Da bi se velik del narodovega bogastva le obdržal, je država številne naravne in družbene lepote, ki so še posebej pomembne za Slovenijo, zaščitila. Razglasila jih je za narodovo, **naravno**

in kulturno dediščino. Naravna dediščina so tako nekatere naravne lepote: **neokrnjene gore, potoki, jezera ali slapovi, podzemske jame, zavarovana območja** ... Kulturna dediščina so **stare zgradbe, stari zapisi, stare najdbe, stare obrti, šege, običaji** ...

Del kulturne dediščine hranijo muzeji in galerije, nekateri stari objekti, denimo stare zgradbe, stari mostovi ali stara mestna središča, pa so sami po sebi kulturna dediščina. Podobno velja za šege in običaje. Ohranjanje naravne in

kulturne dediščine je zelo pomembno. Pomeni namreč vez z našo preteklostjo. Daje nam občutek, da smo nekaj posebnega, saj živimo v lepi in zanimivi domovini.

Lončarstvo (kulturna dediščina) spada med najstarejše in najbolj razširjene obrti na Slovenskem.

WEALTH

Who is richer: a person who has loads of money or a person who has a life full of love? Wealth isn't just about money; each person has a different idea of what true richness is. Having a loving family and friends as well as being healthy are very important too.

Circle the picture that is connected with material wealth.

A

B

C

Solution: B

Vocabulary

loads of money – zelo veliko denarja
wealth/richness – bogastvo
various – različen
aspect – vidik

material wealth – materialno bogastvo
natural and cultural richness – naravno in kulturno bogastvo
to be connected – biti povezan
human being – človek

abundance of material things – obilje materialnih stvari
ultimate goal – temeljni cilj
pollution – onesnaženje

One aspect of wealth is connected with the abundance of material things and money. But each human being has a different idea of what true richness is. For some people material wealth is the ultimate goal, for others a loving family and a life full of peace are much more important. How do we understand the words *wealth* and *richness*? We use words *wealth* and *richness* in various ways such as material wealth, natural richness and cultural richness.

Which of the following words isn't connected with cultural richness?

LITERATURE

POLLUTION

FOLKLORE

MUSIC

TRADITION

Solution: POLLUTION

PIONIRSKI DOM

Jaz sem že vpisana.
Kaj pa ti?

razred

4-6

1. Buda je izviral iz ...

- a. kmečke družine.
- b. bogate plemiške družine.
- c. beraške družine.

5. Filantrop je:

- a. ljudomrznež.
- b. človekoljub.

4. Poveži, da bo prav!

naravna dediščina

staro mestno središče, stari mostovi

kulturna dediščina

jezera ali slapovi, podzemne jame

razred

7-9

1. Ljudje so princu Siddharfu Gavtami nadeli ime Buda, ki pomeni:

- a. temačni.
- b. premožni.
- c. razsvetljeni, prebujeni.

5. Vincent van Gogh je za časa svojega življenja:

- a. prodal večino svojih slik in živel privilegirano življenje.
- b. prodal le eno sliko in umrl reven.

2. Rihard III. je bil:

- a. španski kralj.
- b. francoski kralj.
- c. angleški kralj.

2. Budizem uči, da so edina stalnica:

- a. spremembe.
- b. ljubezenski odnosi.
- c. stvari, ki si jih lastimo.

3. Med elemente kulturne dediščine je zašel vsiljivec. Prečrtaј ga.

stare zgradbe

neokrnjene gore

stari zapisi

šege

Vprašanja na veselošolskem tekmovanju 2016/2017 bodo tudi iz člankov v Pilu. Da boš članek lažje našel, je označen z logotipom Vesele šole.

4. Drži, ne drži?

Bogastvo držav določa le materialno bogastvo (vrednost naravnih znamenitosti, gospodarstvo ...).

DRŽI

NE DRŽI

Bill Gates je najbogatejši Zemljan.

DRŽI

NE DRŽI

Hermann Hesse je angleški dramatik, ki je popisal zgodbo o Rihardu III.

DRŽI

NE DRŽI

3. Drži, ne drži?

Peščica ljudi ima v lasti večino svetovnega premoženja.

DRŽI

NE DRŽI

Denar je zapletena stvar, včasih zaradi njega pride do vojn in drugih katastrof.

DRŽI

NE DRŽI

Filantropija odpravlja družbene neenakosti.

DRŽI

NE DRŽI

6. Kafero drevo je koali hkrati dom in hrana?

- a. kivi
- b. evkalipt
- c. pomarančev

Pomembni datumi:
Šolsko tekmovanje: 8. marec 2017
Državno tekmovanje: 12. april 2017

Rok za prijavo mentorstva:

2. november 2016

Rok za prijavo tekmovalcev:

30. december 2016

Več informacij na www.veselasola.net

Izpolni preizkus in ga pošlji na naslov: Vesela šola, Mladinska knjiga Založba, Slovenska 29, 1000 Ljubljana, s pripisom Septembrska VŠ.

Ne pozabi pripisati svojih podatkov (ime in priimek, naslov). Podatke naj podpiše eden od staršev oziroma skrbnikov, ki s podpisom dovoljuje, da jih posreduješ in sodeluješ v nagradni igri. Med prispelimi pravilnimi odgovori bomo **7. oktobra 2016** izžrebali nekaj srečnežev, ki jih čakajo nagrade. Imena nagrajencev bodo v tednu dni po žrebanju objavljena na www.veselasola.net, kjer so objavljena tudi pravila nagradnih iger.

Septembrsko femo o bogastvu smo pripravili:

Milivoj Stankovič; Pionirski dom (angleški in nemški del); Jaka Vukotič (ilustraciji); Manca Švara (oblikovanje); Vera Jakopič (lektoriranje); Nika Susman in Špela Kikelj (urednici). Slikovno gradivo, kjer ni posebej navedeno: Shutterstock, Wikipedija.

Pri izpeljavi celotne zasnove letošnje Vesele šole nam pomagajo Abanka, Pošta Slovenije in Telekom Slovenije. Vesela šola je priloga mesečne revije Pil; letnik 47, št. 1 (september 2016).